

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҚАРОР

Дар бораи Концепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва
ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҚАРОР

Дар бораи Концепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва
ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон

Мутобиқи моддаи 6 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи дурномаҳои давлатӣ, концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои инкишофи иҷтимоӣ-иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон" ва бо мақсади фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Концепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шавад (замима мегардад).

2. Вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ иҷрои Концепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистонро таъмин намоянд.

3. Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар сол ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба иҷрои Концепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисобот пешниҳод намояд.

Раиси

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Эмомалӣ Раҳмон

аз 29 декабри соли 2012, № 755
ш. Душанбе

Бо қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 29 декабри соли 2012, №755
тасдиқ шудааст

Концепсияи
сиёсати давлатии ҷалб ва Ҳимояи сармоягузори
Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Муқаррароти умумӣ

1. Сиёсати давлатии ҷалб ва Ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон (сиёсати сармоягузори давлат) ба рушди иқтисодии давлат ва ноил гардидан ба самараи манфиати умум дар соҳаи сармоягузорӣ нигаронида шуда, иштироки бевоситаи давлатро дар фаъолияти сармоягузори дорои аҳамияти ҷамъиятӣ ва инчунин ҳавасмандгардонии фаъолияти сармоягузори аз тарафи бахши хусусӣ анҷом додашударо, дар бар мегирад.

Сиёсати давлатии сармоягузорӣ бояд ба фароҳам овардани шароити мусоиди сармоягузорӣ ва бартараф намудани маҳдудиятҳои қонунгузорӣ ва институтсионалӣ барои афзоиши сармоягузориҳо дар истеҳсолот, тақвиятбахшии тамоюли иқтисодии онҳо, озод намудани ташаббуси бахши хусусии иқтисод, муқовимат ба таҳдидҳои баъди бӯҳрони молиявии ҷаҳонӣ бавуҷудодаи бесуботи фаъолияти хоҷагидорӣ дар кишвар бинобар фарсудагии ҷисмонии аз ҳад зиёди бахши истеҳсоли нигаронида шавад.

2. Принсипҳои асосии сиёсати давлатӣ оид ба ҷалб ва Ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон инҳо мебошанд:

- таъмин намудани рушди мутавозин ва босуботи иқтисоди кишвар;
- муқаррар кардан ва дар қонунгузорӣ дақиқан зикр намудани "қоидаҳои бозӣ" дар соҳаи фаъолияти сармоягузорӣ, бо дарназардошти манфиатҳои стратегии кишвар ва афзалиятҳои рушди он, ки сиёсати дақиқ ва пайгиронаи ба дурнамои дарозмӯҳлати ҷалби сармоягузориҳо ва Ҳимоя намудани эътимоди сармоягузoron нигаронидаи давлатро инъикос менамояд;
- ошкоро ва дастрас будани иттилоот дар соҳаи фаъолияти сармоягузорӣ;
- таъмин намудани шароити баробар дар дастрасӣ ба захираҳои сармоягузорӣ (дастрасии баробари сармоягузoronи ҳам ватанӣ ва ҳам хориҷӣ ба иттилоот, барномаҳои сармоягузорӣ, озмунҳои лоиҳаҳо ҷиҳати ворид намудан ба барномаҳои сармоягузорӣ ва ширкат дар озмунҳои сармоягузорӣ);
- мутобикати муқаррароти асосии сиёсати ҷалби сармоягузорӣ дар тамоми шохаҳои ҳокимият дар сатҳи давлатӣ ва минтақавӣ, инчунин дар доираҳои соҳибкорӣ;
- мутобикати изҳорот ва амалҳои воқеӣ, вуҷуд надоштани тағйироти муваққатии (конъюнктурии) сиёсӣ, возеҳии барномаи мушаххаси амалҳои мақомоти ҳокимияти давлатии сатҳҳои мухталифе, ки рӯ ба амалҳои мақомоти ҳокимияти давлатии сатҳҳои мухталифе, ки рӯ ба беҳбудӣ овардани муҳити сармоягузориҳо дар кишвар таъмин менамояд;

3. Афзалиятҳои сиёсати давлатии сармоягузорӣ бояд ба ҷанбаҳои зерин мутамакказ карда шаванд:

- афзалиятҳои соҳавӣ: ташвиқ намудан ва ҳавасмандгардонии намудҳои фаъолияти барои кишвар муҳим, аз ҷумла содироти маҳсулоти рақобатпазир ва воридоти технологияҳои нав, ҷалби сармоягузориҳо ба соҳаҳои афзалиятноке, ки номгӯйи онҳо бояд ба таври мунтазам таҷдиди назар карда шавад;
- афзалиятҳои нисбати ширкатҳо: дар баробари ҳавасмандгардонии

сармоягузориҳои ширкатҳои бузург бояд ба ҷалби сармоягузориҳои ширкатҳои хурд ва миёна, ки ба такмилдиҳии заминаи умумии қонунгузори ҳавасмандгардонии сармоягузориҳо ва пешниҳод гардидани кафолатҳои устувори шароити фаъолияти сармоягузори дар тамоми сатҳҳо эҳтиёҷи хеле бештар дорад;

- афзалиятҳои рушди минтақавӣ: дар баробари амалияи фароҳамоварии шароити махсусан мусоиди фаъолияти сармоягузори дар минтақаҳои озоди иқтисодии алоҳида, истифодаи ташаббус ва иқтидорҳои захиравии минтақаҳо бо дарназардошти рушди инфрасохтор ва ниҳодҳои маъмурие, ки барои ҷалби сармоягузориҳои ояндадор зарур мебошад;

- афзалиятҳои минтақавӣ ва кишвар: суръатбахшии раванди ҷалби сармоягузориҳо ба иқтисоди кишвар вусъатбахшии (диверсификатсияи) манбаъҳои воридоти сармоя ба кишварро, ҳам аз ҳисоби давлатҳои аз нигоҳи иқтисодӣ мутараққӣ ва ҳам аз кишварҳои дорои бозорҳои босуръат рушдбанда, бо дарназардошти эҳтиёҷот ва тамоҷули рушди тамоми минтақаи Осиёи Марказӣ, талаб менамояд.

2. Истилоҳот

4. Истилоҳот ва мафҳумҳои асосии дар Консепсия истифодашаванда:

- муҳити сармоягузори - маҷмӯи омилҳои барои кишвар хос, ки имкониятҳои ширкатҳоро ҷиҳати вусъатбахшии фаъолият дар заминаи анҷомдиҳии сармоягузориҳои муфид муайян менамоянд. Давлат бояд ба ташаккулёбии муҳити ҷолиби сармоягузори, аз нигоҳи таъмини кафолатҳои ҳуқуқи моликият, танзими ҳуқуқи ва андозбандии самараноки тиҷорат, шартҳои фаъолияти бозори молиявӣ ва бозори меҳнат, бунёди инфрасохтори бозори, инчунин ҳалли ҷунин масъалаҳои ба монанди коррупсия, ҷинояткорӣ ва таъмини суботи сиёсӣ, таъсири зиёд дошта бошад;

- иқтидори сармоягузори - маҷмӯи хусусиятҳои таркибӣ ва ё шароитҳои, ки ба ҷалби сармоягузориҳо мусоидат менамоянд. Иқтидори сармоягузори кишвар иқтидорҳои захираҳои ашёи хом, зехнию меҳнатӣ, истеъмолию фурӯш, истеҳсоли, инноватсионӣ, институтсионалӣ, иқтисодию ҷуғрофӣ, демографӣ ва молиявиро дар бар мегирад;

- қонунгузори сармоягузори - маҷмӯи санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи муносибатҳои сармоягузори;

- тадбирҳои сиёсати сармоягузори давлат - чораҳои, ки ба ташаккул ва татбиқи сиёсати сармоягузори, муқаррар намудани таркиб ва ҳаҷми сармоягузориҳо, самтҳои истифодаи онҳо ва манбаъҳои гирифтани онҳо дар соҳаҳо ва бахшҳои иқтисод равона карда шуданд;

- афзалиятҳои сармоягузори - самтҳо ва лоиҳаҳои аз ҷониби давлат муайяншавандае, ки барои рушди кишвар аҳамияти стратегӣ доранд ва/ё ҷалби сармоягузориҳоро дар асоси меъёрҳои махсуси соҳа (бахш) бо мақсади рушди минбаъда талаб мекунад;

- ҳавасмандгардонии сармоягузори - низоми тадбирҳои давлат, ки ба ҷалб ва ҳимояи сармоягузори равона карда шудаанд;

- инфрасохтори сармоягузори - соҳаҳои нисбатан муҳими иқтисод, ки раванди баамалбарории сармоягузориро таъмин ва бевосита хизматрасонӣ менамоянд;

- симои (имиҷи) сармоягузори кишвар - инъикоси маҷмӯи ҷанбаҳои мухталифи муҳити сармоягузори дар тасаввури сармоягузори;

- ҷолибияти сармоягузори - мавҷудияти шароити муайяне, ки ба афзалияти сармоягузори дар интиҳоби объекти сармоягузори таъсир мерасонад;

- таваккали (риск) сармоягузори - инъикоси мақсаднокии баамалбарории сармоягузори дар ҳудуди мазкур, эҳтимолияти талаф додани сармоягузориҳо ё даромад аз онҳо.

3. Зарурати қабули Консепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва

ҳимояи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон

5. Рушди бахши хусусӣ ва ҷалби сармоягузориҳо мутобиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон афзалияти дарозмӯҳлати миллии рушд мебошад. Дар чанд соли охир, бо ташаббуси Президент ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, як зумра ислоҳоти бузург дар соҳаи пешбурди тичорат (соҳибкорӣ), ки ба кам кардани монеаҳои маъмури ва дахлати давлат ба фаъолияти хоҷагидории субъектҳои соҳибкорӣ равона гардида буданд, анҷом дода шуд, ки дар қатори онҳо ислоҳоти низоми иҷозатдиҳӣ, батанзимдарории санҷишҳо ва ҷорӣ намудани принципҳои "Равзанаи ягона"-ро ҷангоми бақайдгирии давлатии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкории инфиродӣ номбар кардан мумкин аст. Қабули як зумра қонунҳои нав ва ворид намудани тағйири иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда дар соҳаи батанзимдарории муҳити сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ имкон дод, ки нишондиҳандаҳои кишвар дар гузориши ҳарсолаи Бонки ҷаҳонӣ "Пешбурди Тичорат" хеле беҳтар гарданд. Дар солҳои 2010 ва 2011 Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қатори даҳ кишвари ислоҳотгари гузориши мазкур шомил буд.

Дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба Парламенти кишвар 20 апрели соли 2012, бори дигар таъкид карда шуд, ки ҷиҳати устувор гардонидани пешрафти иқтисодӣ дар шароити таҳдиду хавфҳои глобалии торафт афзоянда ба иқтисодиёти кишвар таъсиррасонанда ҷалби ҳарчӣ бештари сармоя ба соҳаҳои гуногун нақши муҳим мебошад. Ба сифати татбиқи тадбирҳои амалӣ зикр карда шуд, ки: "Бо мақсади суръат бахшидани вусъатбахшии (диверсификатсия) иқтисодиёт ва боз ҳам беҳтар гардонидани фазои сармоягузори мамлакат, таъмини ҳуқуқии кафолату имтиёзҳои сармоягузори дохиливу хориҷӣ ва ҷорӣ намудани механизми пешбурди сиёсати ягонаи сармоягузорӣ Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон яқоя бо вазорату идораҳои Консепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва ҳимояи сармоягузори таҳия карда, то охири сол ба баррасии Ҳукумати кишвар пешниҳод намояд".

Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таъмини рушди устувори иқтисодӣ иқтидорҳои дорад. Барои ин таъмин намудани идомаёбии бомуваффақияти ислоҳоти сохторӣ, аз ҷумла навигардонии бахши молиявӣ, баанҷомрасонии хусусигардонии ширкатҳои давлатӣ, навсозии (модернизатсия) бахшҳои асосии иқтисод ва инфрасохтори мавҷуда зарур мебошад.

Дар раванди татбиқи ин имкониятҳои монеаҳои ҷиддӣ дар низоми батанзимдарорӣ ва маъмури вучуд доранд, ки ба фаъолнокии тичоратӣ таъсир мерасонанд. Ин омилҳои монеаҳои асосии садди роҳи суръатбахшии раванди ҷалби сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ ва рушди бахшҳои афзалиятноки иқтисоди кишвар мебошанд. Иқтисод бояд барои ҷалби сармоягузориҳои хориҷӣ аз ҳисоби анҷомдиҳии тадбирҳои зарурӣ, ки барои кам кардани иштироки давлат дар соҳибкорӣ, паст кардани сатҳи коррупсия ва тақвиятбахшии системаи судӣ нигаронида шудаанд, ҷолибтар гардад.

Боз як афзалият барои рушди иқтисодӣ дар дурнамои миёнамӯҳлат – ин зарурати таъмин намудани рушди гуногунҷонибаи иқтисод мебошад, то ки вобастагии амиқ аз содироти алюминий ва пахта камтар карда шавад. Фароҳам овардани шароити мусоид барои сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ бояд омили ҳалкунанда барои таҳия ва татбиқи барномаҳои соҳавӣ ва минтақавии рушд, ба роҳ мондани шарикӣ байналмилалӣ миёни корхонаҳои ватанӣ ва хориҷӣ, аз он ҷумла дар соҳаи соҳибкории хурд ва миёна бошад.

Вазифаи муҳими давлат – ин ба кишвар ҷалб намудани сармояи хориҷӣ бидуни маҳрум намудани он аз ҳавасмандии худӣ ва равон намудани он бо тадбирҳои танзими иқтисодӣ барои ноил гардидан ба ҳадафҳои ҷамъиятӣ мебошад.

Ҳамин тариқ, Консепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва ҳимояи

сармоягузорӣ (минбаъд – Консепсия) – ҷавоб ба тақозои замон, воситаи гузариш ба даври нави рушди иқтисоди кишвар, аз ҳисоби муайян намудани роҳҳои рушди минбаъдаи бахши хусусӣ ва беҳтарсозии муҳити сармоягузорӣ, бо мақсади татбиқи муқаррароти Стратегияи миллии рушд ва Стратегияи баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволии мардуми Тоҷикистон барои солҳои 2013–2015 мебошад.

6. Консепсия ба сифати зайл хизмат хоҳад кард:

- воситаи сиёсат барои қабули қарорҳо аз ҷониби мақомоти давлатӣ;
- замина барои таҳияи ҳуҷҷатҳои минбаъдае, ки татбиқи сиёсати давлатии ҷалб ва ҷимояи сармоягузорию танзим менамоянд;

- иттилоот барои сармоягузорию имконпазир (эҳтимолий) дар бораи тадбирҳои ба нақша гирифташаванда оид ба беҳтарсозии муҳити сармоягузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- иттилоот барои шарикони рушд барои дарк намудан ва дастгирӣ пайдо кардани афзалиятҳои сиёсати сармоягузорию давлат аз ҷониби онҳо;

- раҳнамо барои бахши хусусӣ оид ба пешбинӣ намудани фаъолияти сармоягузорию худ;

- иттилоот барои аҳоли ва аҳли ҷомеа оид ба нақши давлат дар соҳаи сармоягузорӣ ва сиёсати сармоягузорию он.

7. Ҳангоми таҳияи Консепсия ба инобат гирифта шуд, ки:

- Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҷалб ва ҷимояи сармоягузорию пайгирона саъю талоши доимӣ дошта, дарк мекунад, ки ҷалби сармоягузорӣ – яке аз омилҳои асосии суръатбахшии рушд ва ноил гардидан ба ҳадафҳои асосии стратегияи кишвар мебошад;

- саъю талошҳо оид ба ислоҳ намудани муҳити сармоягузорӣ, кам кардани монеаҳои маъмурӣ ва ташаккул додани симои мусбии сармоягузорию аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ эътирофшудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, идомадиҳии муттасили ислоҳотро дар асоси бархурди илмӣ ва таҷрибаҳои беҳтарини ҷаҳонӣ, таҳти таваҷҷӯҳи пайгиронаи давлат тақозо менамояд;

- бо вучуди дорои захираҳои бузурги табиӣ будан, аз ҷиҳати иқтидорҳои гидроэнергетикӣ дар қатори даҳ кишвари аввали ҷаҳон қарор доштан, доштани имкониятҳои беҳамто барои рушди соҳаҳои муайяни иқтисоди миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон бинобар сабабҳои объективӣ наметавонад ин афзалиятҳоро танҳо аз ҳисоби саъю талошҳо ва маблағу воситаҳои худ пурра амалӣ намояд;

- сиёсати сармоягузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд афзалияти кишварро дар назди кишварҳои рақобаткунанда на танҳо дар минтақа, балки дар арсаи ҷаҳонӣ низ таъмин намояд, ки бояд мавриди мониторинги доимӣ қарор дода шавад ва омилҳои таъсиррасонии берунӣ ва тасхеҳоти муосири тадбирҳои андешидашаванда ба инобат гирифта шаванд;

- беҳтарсозии муҳити сармоягузорӣ ва боло бурдани симои сармоягузорию кишвар, тавре ки таҷрибаи ҷаҳонӣ шаҳодат медиҳад, вақти муайянеро талаб мекунад ва наметавонад дар як лаҳза анҷом дода шавад, яъне – саъю талошҳои ҳамоҳангшудаи (муштаракӣ) тамоми тарафҳои манфиатдор – давлат, ҷомеа ва аҳли тичорат дар шахсияти сармоягузорию ҳам дохилӣ ва ҳам байналмилалӣ зарур мебошад.

4. Мақсадҳои таҳияи Консепсия

8. Мақсади асосии таҳияи Консепсия таъмин намудани рушди устувор ва мутавозини иқтисоди миллии, баланд бардоштани сатҳи рақобатпазирӣ он, фароҳам овардани шароити ҳуқуқӣ, иқтимоию иқтисодӣ, молиявӣ ва ташкилӣ мебошад, ки барои фаъолияти пурсамари сармоягузорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон заруранд. Мақсадҳои асосии Консепсия ба ҳалли вазифаҳои стратегияи рушди бахши хусусӣ ва ҷалб намудани сармоягузорию, ки Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун яке аз афзалиятҳои дарозмӯҳлати рушди миллии муайян намудааст, нигаронида шуданд.

9. Ноил гардидан ба мақсадҳои зикргардидаи сиёсати давлатии сармоягузори амалӣ намудани тадбирҳои таъхирнопазирро оид ба фароҳам овардани шароити мусоиди сармоягузори дар кишвар, дастгирии намудани ташаббусҳои бахши хусусии иқтисод, куллан баланд бардоштани нақши давлат дар таъмини шароити ҷолиби қонунгузори ва институтсионалии фаъолияти хоҷагидории сармоягузори хусусӣ, ки ба талаботи имрӯзаӣ бозор мутобиқат мекунад, тақозо менамояд.

10. Мақсадҳои таҳияи Концепсия:

- муайян намудани вазифаҳо ва самтҳои асосии сиёсати давлатии ҷалб ва ҳимояи сармоягузори;
- мутобиқ намудани сиёсати давлатии ҷалб ва ҳимояи сармоягузори бо тамоюлҳои ҷаҳонӣ дар соҳаи сармоягузори;
- муайян намудани механизмҳои асосии татбиқи сиёсати сармоягузори;
- муайян намудани нақши мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи ҷалб ва ҳимояи сармоягузори;
- муайян намудани механизмҳои мониторинг ва критерияҳои арзёбии (баҳодиҳии) сиёсати давлатии сармоягузори.

5. Вазифаҳои Концепсия

11. Бо дарназардошти мақсадҳо, вазифаҳои асосии Концепсия инҳо мебошад:

- фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузори;
- баланд бардоштани самаранокии сиёсати танзимии давлат дар соҳаи сармоягузори;
- сафарбарсозии захираҳои сармоягузори ва таъмини истифодаи самараноки онҳо;
- баланд бардоштани сатҳи диверсификатсия ва рақобатпазирии иқтисодиёти кишвар;
- таъмини рушди иқтисодии содиротӣ;
- ҷорӣ намудани технологияҳои нав ва механизмҳои муосири идоракунии равандҳои соҳибкорӣ;
- модернизатсияи истеҳсолот, навсозии заминаи моддию техникаи он ва таъсис додани ҷойҳои нави корӣ.

6. Тамоюлҳо дар соҳаи сармоягузори ҷаҳонӣ

12. Дар солҳои охир симои сиёсати сармоягузори дар сатҳи байналмилалӣ босуръат тағйир меёбад. Бо вучуди таъсири идомаёфтаи истодаи бӯҳрони ҷаҳонӣ ва шиддатёбии проблемаи қарздорӣ дар баъзе кишварҳои мутаракқӣ, воридоти сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ дар ҷаҳон рӯ ба афзоиш дорад, гарчанде ки пастиҳои суръати рушд ба мушоҳида мерасад. Тағйири назаррас дар сохтори соҳавии сармоягузори рӯй медеҳад. Воридоти сармоягузориҳо ба соҳаи молия, соҳаҳои хӯрокворӣ, саноати истихроҷ ва кимиё аз нав афзоиш ёфта истодааст, дар ҳоле ки воридоти сармоягузориҳои мустақим ба соҳаи автомобилсозӣ кам гардида истодааст.

Пешравиҳои муайяне аз нигоҳи ҷуғрофӣ низ рӯй доданд. Дар гурӯҳи кишварҳои дар ҳоли иқтисодӣ гузариш, ки ба он кишварҳои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, Европайи Ҷанубу Шарқӣ ва Гурҷистон дохиланд, афзоиши нисбатан босуръати воридоти сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ ба мушоҳида мерасад.

Бо вучуди он, ки таҳияи сиёсати сармоягузори дар сатҳи минтақавӣ суръати бештар пайдо мекунад, миқдори шартномаҳои нави дуҷонибаи сармоягузори, ки ҳар сол ба имзо расонида мешаванд, рӯ ба камшавӣ дорад.

Дар сиёсати байналмилалӣ сармоягузори тавачҷӯҳӣ ҷарчӣ бештар ба

рушди устувор зоҳир карда мешавад. Сафарбаркунии сармоягузориҳо ва таъмини сахми онҳо дар рушди устувор барои ҳамаи кишварҳо афзалиятнок мебошад. Сиёсати сармоягузорию насли нав ташаккул меёбад: акнун дар назди ҳукуматҳои кишварҳо доираи васеътар ва мураккабтари вазифаҳо дар соҳаи рушд қарор дорад, ки бояд ҳамзамон бо фароҳам овардан ё таъмин намудани муҳити умумии мусоиди сармоягузорию ҳал карда шавад.

Дар доираи сиёсати сармоягузорию "насли нав" ҳадафи асосии ҷалби сармоягузорию ва ба даст овардани фоида аз онҳо афзоиши фарогир ва рушди устувор мегардад.

Ин боиси ба вуҷуд омадани вазифаҳои муайян дар соҳаи сиёсати сармоягузорию дар сатҳҳои миллӣ ва байналмилалӣ мегардад. Дар сатҳи миллӣ ин вазифаҳо ҳамгироии сиёсати сармоягузорию ба стратегияи рушд, ба сиёсати сармоягузорию ворид намудани мақсадҳои рушди устувор ва таъмин намудани муҳимият ва самаранокии онро дар бар мегирад.

Дар сатҳи байналмилалӣ вазифаи таҷким ва рушд бахшидани ниҳоди созишномаҳои байналмилалии сармоягузорию қарор дорад, ки тавозуни ҳуқуқ ва ўқдадорихои давлат ва сармоягузориюро ҳамзамон бо ҳалли проблемаҳои сохторан беандоза бузург будани созишномаҳои байналмилалии сармоягузорию таъмин менамояд.

7. Вазъи кунунӣ дар соҳаи фаъолияти сармоягузорию дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

13. Дар солҳои ба даст овардани истиқлолияти Тоҷикистон, ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муяссар гардид, ки барои барқарорсозӣ ва таракқи додани иқтисоди кишвар қорҳои зиёдеро анҷом диҳад.

Заминаи асосии қонунгузорию ва меъёрии ҳуқуқие, ки ба ташаккулёбии механизмҳои бозорию хоҷагидорию мусоидат менамояд, қабул карда шуд.

Аз соли 2002 ва то имрӯз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи қонунгузорию ислоҳоти зиёде, ки барои фароҳам овардани шароити мусоиди сармоягузорию дар соҳаҳои афзалиятнок равона гардида, анҷом дода шуда ва гузаронида шуда истоданд.

Ҷанбаи калидии он қабул гардидани Қонуни нави Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузорию" мебошад.

Хусусияти фарқкунандаи Қонуни нави Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузорию" он гардид, ки таҳти мафҳуми сармоягузорию ин Қонун на танҳо сармоягузорию хориҷӣ, балки инчунин сармоягузорию ватаниро низ фаро гирифт ва ҳамин тариқ ба рушди сармоягузорию дохилӣ мусоидат намуд.

Иловатан, дар сатҳи миллӣ барои ҳавасмандгардонию воридшавии сармоягузорию ва фароҳам овардани муҳити мусоидтари сармоягузорию қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи хусусигардонию моликияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон", "Дар бораи созишномаҳои тақсими маҳсулот", "Дар бораи консессияҳо", "Дар бораи минтақаҳои озоди иқтисодӣ", "Дар бораи таърихи қарзҳо", "Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ" қабул карда шуданд. Гузашта аз он, бо дарназардошти воқеияти замони имрӯза Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи созишномаҳои сармоягузорию", ки ба бехтарсозии ҳарчӣ бештари муҳити сармоягузорию кишвар равона гардидааст, қабул шуда истодааст.

Баъди эълон намудани мақсади ташаккулдиҳии муҳити мусоиди сармоягузорию дар кишвар, ислоҳот оид ба соддагардонию расмиёти бақайдгирии давлатии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ, низомии иҷозатдиҳӣ, расмиёти гумрукӣ, гирифтани иҷозатнома барои сохтмон ва ғайра гузаронида шуданд. Танҳо дар тӯли чанд соли охир Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон як қатор тадбирҳои муҳимро барои таҷкими заминаҳои ҳуқуқии фаъолияти сармоягузорию, бартараф намудани монеаҳои маъмурий барои соддагардонию фаъолияти соҳибкорӣ ва сармоягузорию андешид, ки ба нишондиҳандаҳои фаъолнокии соҳибкорӣ таъсири басо мусбат расониданд.

Ҷорӣ гардидани принципи "равзанаи ягона" барои бақайдгирии тиҷорат (соҳибкорӣ), кам кардани шумораи иҷозатномаҳои зарурӣ ва ҳамагуна иҷозатҳо, ихтисор намудани шумораи ҳадамоти назоратӣ ва батанзимдарории санҷишҳо, такмилдиҳии расмиёти муфлисшавӣ ва ҳифзи саҳомони хурд (миноритарӣ) аз ҷумлаи он ислоҳот оид ба беҳтарсозии муҳит барои пешбурди тиҷорат (соҳибкорӣ) мебошанд, ки дар сатҳи байналмилалӣ ба онҳо баҳои сазовор дода шуд.

Фаъолият дар соҳаи беҳтарсозии муҳити сармоягузорӣ тавассути Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дастгирӣ мегардад, ки ба ҳайати он ҳам намоёндагони Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳам намоёндагони баҳши хусусӣ дохиланд.

Қонунгузори кишвар барои сармоягузoron ва фаъолияти сармоягузорӣ маҷмӯи кафолатҳоро муқаррар намудааст, ҳам барои сармоягузoronи ватанӣ ва ҳам барои сармоягузoronи хориҷӣ низоми ягона ташаккул дода шудааст, озодии интиқоли фойда ва дигар шаклҳои даромад аз фаъолияти сармоягузорӣ ва бисёр омилҳои дигар кафолат дода шудаанд. Қонунгузорӣ низоми имтиёзоти андозӣ ва гумрукиро пешбинӣ менамояд. Имтиёзоти махсус барои он сармоягузороне пешбинӣ гардидаанд, ки дар соҳаҳои афзалиятноки кишвар, масалан, дар бунёди нерӯгоҳҳои барқии обӣ саҳм мегиранд ва дар корхонаҳои дорoi силсилаи пурраи коркарди нахи пахта фаъолият анҷом медиҳад.

Дар сатҳи байналмилалӣ ҳуқуқӣ ҳуҷҷатҳои ҳавасмандкунандаи сармоягузorie, ки аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ ва эътироф гардидаанд, созишномаҳои канорагирӣ аз андозбандии дукарата бо 25 кишвари ҷаҳон ва Созишномаҳои оид ба ҳавасмандгардонӣ ва ҳифзи мутақобилаи сармоягузориҳо бо 18 кишвари ҷаҳон басташуда мебошад.

Омили муҳими беҳтаргардии минбаъдаи муҳити сармоягузорӣ ва баландшавии сатҳи фаъолияти соҳибкорӣ дар кишвар ҳамроҳшавии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2012 ба Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид оид ба эътироф ва ба иҷро расонидани қарорҳои судҳои ҳакамӣ (арбитражӣ) аз 10 июни соли 1958 гардид.

Ҷумҳурии Тоҷикистон узви чунин созмонҳои байналмилалӣ, ба монанди Созмони Милали Муттаҳид (СММ), Созмони Умумиҷаҳонӣ Савдо (СУС), Созмони Конференсияи Исломи (СКИ), Созмони ҳамкории иқтисодӣ (СҲИ), Бонки байналмилалӣ таҷдид ва рушд (БВТР), Ҳазинаи байналмилалӣ асёр (ХБА), Бонки Умумиҷаҳонӣ (БУ), Корпоратсияи Байналмилалӣ Молиявӣ (КБМ), Бонки Осиёи Рушд (БОР), Бонки Исломии Рушд (БИР), Ассотсиатсияи Байналмилалӣ Рушд (АБР), Ассотсиатсияи Байналмилалӣ оид ба Кафолатҳои Сармоягузориҳо (АБКС), Ташкилоти Созмони Милали Муттаҳид оид ба рушди саноатӣ (ЮНИДО), Ҳазинаи байналмилалӣ рушди кишоварзӣ (ИФАД), Комиссияи иқтисодӣ барои Европа (ЕАК) ва чунин созмонҳои байналмилалӣ, ба монанди Ҷомеаи Иқтисодии АвруОсиё (ЕвраАзЭС), Созмони ҳамкории Шанхай (СҲШ) мебошад.

Дар муддати 10 соли охир (солҳои 2002-2011) дар доираи татбиқи лоиҳаҳои давлатии сармоягузорӣ бо дастгирии молиявии шарикони рушд ва дигар ташкилоту созмонҳои байналмилалӣ молиявӣ зиёда аз 200 созишномаҳои лоиҳавӣ ба маблағи умумии 2,13 миллиард доллари ШМА ба имзо расонида ва татбиқ карда шудаанд, ки аз онҳо қарзҳо 1, 614 миллиард доллари ШМА, грантҳо 371, 5 миллион доллари ШМА, саҳми Ҳукумат 119,12 миллион доллари ШМА ва дигар воридот 28,7 миллион доллари ШМА-ро ташкил медиҳанд. Ба солҳои бӯҳрони 2008-2010 1,038 миллиард доллари ШМА ё 48% аз маблағи умумии маблағҳои дар доираи татбиқи лоиҳаҳои давлатии сармоягузорӣ азхудшуда рост меоянд (Ҷадвали №1).

Ҷадвали № 1. Сармоягузориҳо дар доираи татбиқи лоиҳаҳои давлатии сармоягузорӣ солҳои 2002-2011

Ҳаҷми маблағи азхудшуда, млн. долл. ШМА						
Солҳо	Қарз	Грант Ҳукумат	Саҳми	дигарҳо	Ҳамагӣ	
2002	54,253	10,183	0,701	0,447	65,584	
2003	42,543	9,039	3,442	0,400	55,424	
2004	97,594	16,364	10,507	1,077	125,542	
2005	75,934	8,594	10,394	1,557	96,480	
2006	76,599	15,688	15,536	7,766	115,590	
2007	282,499	27,190	18,933	6,339	334,960	
2008	354,904	45,501	13,611	4,900	418,917	
2009	252,817	93,372	12,653	2,054	360,896	
2010	179,630	55,091	20,584	3,040	258,344	
2011	197,524	90,460	12,757	1,116	301,858	
Ҳамагӣ	1614,297	371,483	119,119	28,696	2133,595	

Манбаъ: Системаи иттилоотии идоракунии кўмаки берунаи КДСИАД (www.amcu.gki.tj)

Дар иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2006–2011 тамоюли пастравии суръати рушди сармоягузориҳо дар сармояи асосӣ ба мушоҳида мерасад, ки он ба оқибатҳои бӯҳрони молиявии ҷаҳонӣ алоқамандӣ дорад. Дар айни ҳол, таъсири манфии бӯҳрон ба афзоиши сармоягузориҳо нисбат ба тамоюли тағйирёбии Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (минбаъд ММД) хеле назаррас аст. Масалан, агар суръати афзоиши ММД дар давраи солҳои 2006–2011 тақрибан дар доираи 6,5–7,9 фоиз дар як сатҳ қарор дошта бошад (ба истиснои соли 2009, ки дар он онҳо 3,4 фоизро ташкил медоданд), он гоҳ суръати афзоиши сармоягузориҳо дар сармояи асосӣ аз 69,6 фоиз дар соли 2006 то 5 фоиз дар соли 2011 поён рафт. Дар соли 2009 суръати афзоиши ММД аз суръати афзоиши сармоягузориҳо 18,9 фоиз боло рафт, дар соли 2011 бошад–2,4 фоиз.

Ҷадвали № 2. Суръати афзоиши ММД, сармоягузори ба сармояи асосӣ, ҳаҷми корҳо дар сохтмон ва ба истифода додани хонаҳои истиқоматӣ дар солҳои 2006–2011, фоиз нисбат ба соли гузашта

Номгӯи нишондиҳандаҳо	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Суръати афзоиши ММД, фоиз	107	107,8	107,9	103,4	106,5	107,4
Суръати афзоиши сармоя дар сармояи асосӣ (аз ҳисоби ҳамаи манбаъҳои маблағгузори), фоиз	169,6	216,2	160,8	84,5	111,5	105,0
Суръати афзоиши ба исти-	112,0	108,0	122,8	109,6	123,1	88,2

фодадиҳии хонаҳои истиқо-						
мати, Ҷоиз						

Манбаъ: Кумитаи байнидавлатии омили ИДМ

Расми № 1 (дар нусхаи асли оварда шудааст)

Таҳлил нишон медиҳад, ки ҳаҷми қиёсии сармоягузориҳо дар ММД дар давраи баррасишаванда тақрибан дар як сатҳ қарор дорад, вале дар соли 2011 пастравии он то 7,3 Ҷоиз ба мушоҳида мерасад, ки ин нисбат ба соли 2010 2,9 зербанд поёнтар аст (Ҷадвали №3).

Ҷадвали №3. Нишондиҳандаҳои асосии иҷтимоӣ-иқтисодии фаъолияти сармоягузорӣ

(бо нархҳои воқеан вучуддошта, ҳазор сомонӣ)

Солҳо	2007	2008	2009	2010	2011
Ба қор андохтани фондҳои асосӣ	765701	970087	2696108	2119240	2371535
Сармоягузориҳо дар сармояи асосӣ	2828663	4341444	3899376	4669365	4988319
Аз он ҷумла:					
- таъиноти истеҳсоли	2002281	3173660	2481478	2797983	2664916
ҳисса дар ҳаҷми умумии сармоя, Ҷоиз	70,8	73,1	63,6	59,9	53,4
- таъиноти ғайриистеҳсоли	826382	1167784	1417898	1871382	2323403
ҳисса дар ҳаҷми умумии сармоя, Ҷоиз	29,2	26,9	36,4	40,1	46,6
Ҳиссаи сармоягузорӣ дар ММД, Ҷоиз	8,1	10,3	10,2	10,2	7,3
Ба истифодадиҳии манзилҳои истиқоматӣ, масоҳати умумӣ, ҳаз.м. мураббаъ	621	763	836	1029	908

Манбаъ: Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Сохтмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар давраи баррасишаванда тағйирёбии таносуб байни ҳаҷми сармоягузориҳо, ки ба иншоотҳои таъиноти истеҳсоли ва ғайриистеҳсоли равона карда мешаванд, рӯй дод. Ҳаҷми қиёсии сармоягузориҳо ба иншоотҳои таъиноти истеҳсоли дар давраи солҳои 2007-2011 аз 70,8 Ҷоиз то 53,4 Ҷоиз пастр шуд, ҳаҷми қиёсии сармоягузориҳо ба иншоотҳои таъиноти ғайриистеҳсоли бошад - аз 29,2 Ҷоиз то 46,6 Ҷоиз афзоиш ёфт. Ба ин аслан афзоиши сармоягузориҳо ба ҷунин иншоотҳои таъиноти ғайриистеҳсоли, ба монанди: сохтмони мактабҳои тахсилоти умумӣ, беморхонаҳо, муассисаҳои амбулаторию поликлиники ва монанди инҳо боис шуданд.

Таҳлил нишон медиҳад, ки дар давраи солҳои 2007-2011 ҳаҷми сармоягузорӣ дар ҷумҳури дар маҷмӯъ тамоҷули рушдбӣ дорад, асосан аз

ҳисоби манбаъҳои давлатӣ, ширкатҳои саҳомӣ, корхонаҳои хусусӣ, инчунин аз ҳисоби иштироки аҳоли дар маблағгузори фаъолияти соҳибкорӣ. Бояд зикр намуд, ки дар давраи баррасишаванда ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷӣ ва ҳиссаи онҳо дар ҳаҷми умумии сармоягузориҳо аз 72,8 фоиз то 21,9 фоиз кам гардиданд. (Ҷадвали №4).

Ҷадвали №4. Сохтори сармоягузорӣ ба сармояи асосӣ мутобиқи манбаъҳои маблағгузори солҳои 2007-2011

(бо нарҳҳои воқеан вучуддошта, ҳазор сомонӣ)

Солҳо	2007		2008		2009	
Дар Ҷумҳурӣ	2828663	100,0%	4341444	100,0%	3899376	100,0%
Давлатӣ	547530	19,4%	1014998	23,4%	1219324	31,3%
Ҳоҷагиҳои деҳқонӣ	5234	0,2%	7756	0,2%	2745	0,1%
Саҳомӣ	28725	1,0%	39686	0,9%	67488	1,7%
Аҳоли	105351	3,7%	211258	4,9%	280724	7,2%
ҶДММ	27678	1,0%	72644	1,7%	128675	3,3%
Корхонаҳои хусусӣ	44248	1,6%	62019	1,4%	67323	1,7%
Тоҷикматлубот	5039	0,2%	8067	0,2%	10584	0,3%
Корхонаҳои муштарак	6376	0,2%	41302	1,0%	37509	1,0%
Сармоягузориҳои хориҷӣ	2058482	72,8%	2883714	66,4%	2085004	53,5%
давоми таблитса						
2010	2011					
4669365	100,0%	4988319	100,0			
1677370	35,9%	2490034	49,9%			
1647	0,0%	4017	0,1%			
213551	4,6%	264303	5,3%			
356241	7,6%	452384	9,1%			
355778	7,6%	197596	4,0%			
176894	3,8%	196246	3,9%			
20985	0,4%	23251	0,5%			

Манбаъ: Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.
Соҳтмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Яке аз хусусиятҳои асосии иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши муҳими маблағҳои давлатӣ дар манбаъҳои маблағгузори сармоягузорӣ ба

сармояи асосӣ мебошад. Дар давраи аз соли 2007 то соли 2011 аз ҳисоби маблағҳои давлатӣ 6 949,3 млн. сомонӣ сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ маблағгузорӣ карда шудаанд, аз он ҷумла аз ҳисоби маблағҳои буҷети давлатӣ 5 796,1 млн. сомонӣ ё 28 Ҷоиз, ва аз ҳисоби маблағҳои худии корхонаҳо ва ташкилотҳо – 1 153,2 млн. сомонӣ ё 5,5 Ҷоиз. (Ҷадвали №5). Дар айни ҳол, дар соли 2011 ҳаҷми сармоягузориҳои давлатӣ дар муқоиса бо соли 2007 4,5 маротиба афзоиш ёфта, ба 2 490,0 млн. сомонӣ расид, ки ин 50 Ҷоизи ҳаҷми умумии сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ ташкил медиҳад ва 42 Ҷоизи он ба маблағҳои буҷети ҷумҳуриявӣ рост омада, 8 Ҷоизро маблағҳои худии корхонаҳо ва ташкилотҳо ташкил медиҳад.

Ҷадвали №5. Сармоягузориҳои давлатӣ дар сармояи асосӣ

(бо нархҳои воқеан вучуддошта, ҳазор сомонӣ)

Солҳо	2007	2008	2009	2010	2011
Сармоягузорӣ дар сармояи асосӣ					
Ҳамагӣ	2828663	4341444	3899376	4669365	4988319
Давлатӣ, аз он ҷумла:	547530	1014998	1219323	1677370	2490034
- маблағҳои худии корхонаҳо ва ташкилотҳо	127538	217569	150762	266672	390614
- маблағҳои буҷавӣ	419992	797429	1068561	1410698	2099420

Манбаъ: Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.
Соҳтмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Афзоиши ҳаҷм ва ҳиссаи маблағҳои буҷети давлатӣ дар манбаъҳои маблағгузориҳои сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ яке аз шартҳои сабуқгардонии оқибатҳои бӯҳрони молиявӣ ҷаҳонӣ дар давраи солҳои 2008–2011 буд.

Ҳаҷмҳои сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ дар соли 2011 – 4 988,3 млн. доллари ШМА-ро ташкил доданд, ки нисбат ба соли 2010 318,9 млн. доллари ШМА зиёдтар мебошанд. Дар соли 2011 қариб 94 Ҷоизи тамоми сармоягузориҳо ба соҳаи саноат (66,9%) ва нақлиёт (26,7%) ворид гардиданд. Дар айни ҳол, афзоиши нисбатан бештари сармоягузориҳо ба бахшҳои зерини "иқтисодии воқеӣ" рост меояд: Энергетика (65,2%), Истихроҷи металлҳои қиматбаҳо ва ранга (15,4%), Саноати сабук (15,1%). Бояд зикр намуд, ки агар ҳаҷми қиёсии сармоягузориҳо ба ду бахши охир нисбат ба солҳои пешин мутобиқан ба 5% ва 6,8% афзоиш ёфта бошад, он гоҳ ҳиссаи Энергетика ба андозаи 13,4% кам шудааст (Ҷадвали №6).

Ҷадвали №6. Сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ дар соҳаҳои иқтисод

	2010		2011	
	Ҳазор сомонӣ	Ҷоиз нисбати ҳамагӣ	Ҳазор сомонӣ	Ҷоиз нисбати ҳамагӣ
Ҳамагӣ	4669365	100	4988319	100
Соҳаҳои истеҳсоли	2797983	60,0	2664916	53,4

Саноат	1923337	68,7	1781934	66,9
Аз он ҷумла:				
энергетика	1511543	78,6	1161303	65,2
истихроҷи нафт	-	-	4470	0,3
истихроҷи газ	2148	0,1	-	-
металҳои қиматбаҳо ва ранга	199668	10,4	274602	15,4
кимии ва нафт	3650	0,2	699	-
сабук	159758	8,3	269284	15,1
Хӯрокворӣ	17333	0,9	60245	3,3
Соҳтмон	29238	1,5	11332	0,4
Кишоварзӣ	58373	2,1	24588	0,9
Нақлиёт	646356	23,1	710955	26,7
Савдо	63790	2,3	35093	1,3
Дигар соҳаҳои истеҳсоли	106127	3,8	101014	3,8

Манбаъ: Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.
Соҳтмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Соҳтори технологияи сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ дар давраи солҳои 2007–2011 чандон зиёд тағйир наёфтааст. Дар аини замон, дар давраи баррасишаванда ҳиссаи корҳои соҳтмонию васлгарӣ аз 79 фоиз то 83 фоиз, ҳиссаи таҷҳизот, асбобҳо ва инвентар (ҷиҳозу олот) аз 14,8 фоиз то 11 фоиз афзоиш ёфтааст (Ҷадвали №7).

Ҷадвали № 7. Соҳтори технологияи сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ

(бо нархҳои воқеан вучуддошта, ҳазор сомонӣ)

Солҳо	2007	2008	2009
Сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ			
Ҳамагӣ	2828663 100%	4341444 100%	3899376 100%
Корҳои соҳтмону васлгарӣ	2235094 79,0%	3562924 82,1%	3278659 84,1%
Таҷҳизот ва асбобу анҷом	419527 14,8%	594135 13,7%	244258 6,3%
Дигар корҳои асосӣ ва хароҷот	174042 6,2%	184385 4,2%	376459 9,7%

давоми таблитса			
2010		2011	
4669365	100%	4988319	100%
4127136	88,4%	4154779	83,3%
315123	6,7%	549009	11,0%
227106	4,9%	284531	5,7%

Манбаъ: Агенти омери назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.
Сохтмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Нисбати сохтори таҷдиди (бозтавлиди) сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ тибқи иншоотҳои таъиноти истеҳсоли, бояд зикр намуд, ки дар солҳои 2007-2011 сармоягузориҳо барои азнавтаҷҳизонии техникӣ ва навсозии корхонаҳои амалкунанда (ҳиссаи онҳо аз 4 Ҷоиз то 28 Ҷоиз афзуд), инчунин барои нигоҳдории иқтидорҳои мавҷуда афзоиш ёфт. Ҳаҷми сармоягузориҳо ба сохтмонҳои нав кам шуданд, ҳаҷми қиёсии онҳо аз 92 Ҷоиз то 56 Ҷоиз кам гардид (Ҷадвали №8).

Ҷадвали 8. Сохтори бозтавлиди сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ тибқи иншооти таъиноти истеҳсоли

(бо нархҳои воқеан вучуддошта)

Солҳо	2007		2008		2009		2010		2011	
Ҳамагӣ	млн. сом.	%	млн. сом.	%	млн. сом.	%	млн. сом.	%	млн. сом.	%
	2002,3	100	3173,7	100	2481,5	100	2798	100	2664,9	100
Аз нав таҷҳизо- нии тех- никӣ ва навсозии корхона- ҳои амалку- нанда	87,1	4,3	161,9	5,1	493,4	19,9	677,8	24,2	749,9	28,1
Васеъку- нии кор- хонаҳои амалку- нанда	8,6	0,4	34,9	1,1	11,6	0,5	18,1	0,6	257,6	9,7
сохтмон	1874,4	93,6	2922,5	92,1	1433,6	57,8	1086,7	38,8	1493,8	56,1
Сохтмони объект- ҳои чу- догонаи	30,9	1,5	54,4	1,7	17,7	0,7	91,5	3,3	163,6	6,1

корхона- ҳои амалку- нанда										
Ҳимояи корхона- ҳои амалку- нанда	1,3	0,1			525,2	21,2	869,1	31,1	42,3	1,6

Манбаъ: Агентии омери назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.
Соҳтмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Танҳо дар давраи солҳои 2008-2011 ба Ҷумҳурии Тоҷикистон таҷҳизоти технологияи истеҳсоли ва маводи мукаммалгардонии онҳо ба маблағи зиёда аз 1,73 млрд. долл. ШМА, ва дар 9 моҳи соли 2012 ба маблағи умумии зиёда аз 280 млн. долл. ШМА ворид карда шудааст. (Ҷадвали № 9)

Ҷадвали № 9. Таҷҳизотҳои истеҳсоли технологияи воридшуда

№	солҳо	Маблағ (доллари ШМА)	Миқдор (кг)
1	2008	471456 896	76 570 559
2	2009	274 265 336	56179202
3	2010	292 436 444	53 400 109
4	2011	410 668 603	62 749 269
5	Нӯҳ моҳи 2012	280 974 523	52 537 040
	Ҷамағӣ	1729 801802	301436179

Манбаъ: Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар давраи аз солҳои 2007 то 2011 ва нимсолаи аввали соли 2012 ба иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 9 439 млн. доллари ШМА сармоягузориҳои хориҷӣ ворид гардид. Аз ҷумлаи онҳо 1 428 млн. доллари ШМА, ё ки 15,1 Ҷоиз сармоягузориҳои мустақим, зиёда аз 7 936 млн. доллари ШМА, ё ки 84,65% дигар сармоягузориҳо. Бӯҳрони молиявии ҷаҳонӣ дар соли 2009, вақте ки воридоти камтарини сармоягузориҳои хориҷӣ дар ин давра дар ҳаҷми 677,3 млн. доллари ШМА буд, ва ҷамағӣ 33 Ҷоизи ҳаҷми соли 2007 ва 37 Ҷоизи ҳаҷми соли 2008-ро ташкил меод, ба ин нишондиҳанда таъсири зиёди манфӣ расонд. Аллакай дар соли 2010 воридоти сармоягузориҳои хориҷӣ ба кишвар тамоюли рӯ ба афзоишро дар ҳаҷми 149 Ҷоиз нисбат ба соли пешин пайдо кард ва дар соли 2011 ба иқтисоди кишвар зиёда аз 2 268 млн. доллари ШМА сармоягузориҳои хориҷӣ ворид гардиданд, ки нисбат ба нишондиҳандаи мушобеҳи соли 2010 2 маротиба бештар мебошад ва аз нишондиҳандаи мушобеҳи соли тобӯҳронии 2007 зиёд аст.

Дар соҳтори маҷмӯи сармоягузориҳои хориҷие, ки дар соли 2011 ба иқтисоди кишвар ворид гардидаанд, қисмати аз ҷама бештарро дигар сармоягузориҳо ташкил доданд (96,6 Ҷоиз), ки дар соли 2011 нисбат ба соли 2010 - 200 Ҷоиз афзоиш ёфтанд. Дар нимсолаи аввали соли 2012 ин

Кишварҳо ИДМ	0,4	0,15	2,8	1,06	234,3	60,8	171,2	44,1	
Озарбойҷон	-	-	-	-	-	-	-	-	
ЖҚазоқистон	-	-	-	-	2,4	0,62	10,9	2,8	1
ЖҚирғизистон	-	-	-	-	-	-	-	-	
Россия	0,3	0,12	2,8	1,06	231,7	60,2	160,2	41,2	
Давлатҳои дигар	0,1	0,04	0,04	0,02	0,1	0,03	0,1	0,03	
Давлатҳои хориҷаи ДУР	260,3	99,8	260	99	150,9	39,2	217,2	55,9	
Британияи Кабир	6,8	2,6	28,6	10,9	25,9	6,72	10,8	2,78	
Олмон	0,04	0,02	1,5	0,57	1,7	0,44	0,1	0,03	
Эрон	0,4	0,02	4,7	1,79	2,5	0,65	10,3	2,65	
Ҳиндустон	-	-	2,7	1,03	1,2	0,31	0,2	0,05	
Канада	3,4	1,3	0,9	0,34	-	-	1,4	0,36	
Кипр	4,1	1,6	1	0,38	36,1	9,37	88,7	22,8	
Хитой	2,1	0,81	2,5	0,95	34,9	9,06	6,4	1,65	
Нидерландия	-	-	-	-	-	-	-	-	
Туркия	0,9	0,35	1,6	0,61	3,3	0,86	0,2	0,05	
Сингапур	-	-	-	-	-	-	-	-	
ШМА	2	0,8	5,4	2,05	37,3	9,68	71,7	18,5	
Фаронса	-	-	-	-	-	-	-	-	
Қазираҳои Виржиния	-	-	-	-	-	-	-	-	
Швейтсария	2	0,8	2,1	0,8	0,2	0,05	15,5	3,99	
Давлатҳои дигар	0,2	0,09	0,7	0,27	7,8	2,02	11,9	3,1	
давоми таблитса									
Солҳо									
2008		2009		2010		2011			
ҳамагӣ									
млн	%	млн.	%	млн.	%	млн.	%		

сармоягузoron гузаронидашуда имкон дод, ки муаммоҳои зерини барои кишвари мо дар соҳаи сармоягузорӣ хосбуда муайян карда шаванд:

- бозори дохилии нисбатан начандон калон ва ҳамгироии заифи тиҷоратӣ иқтисодӣ бо кишварҳои хориҷӣ;

- рушди ғайрикофӣ инфрасохтори қисмонӣ (роҳҳо, хатҳои интиқоли қувваи барқ, обтаъминкунӣ ва монанди инҳо) дар як қатор минтақаҳои кишвар;

- камбудӣ мавсимии қувваи барқ;

- нуқсонҳо дар қонунгузори кишвар дар соҳаи сармоягузорӣ ва механизмҳои, ки ҳуқуқи моликият, риояи бояду шояди қонунҳо ва муносибатҳои шартномавии субъектҳои хоҷагидориро таъмин мекунанд, нигилизми ҳуқуқӣ;

- шароити заифи рақобатпазирӣ ҷиҳати ҷалби сармоягузориҳо (низомҳои андоз, гумрук ва раводид);

- нисбатан дур будан аз бозорҳои истеъмолии бузурги ҷаҳонӣ ва шохроҳҳои асосии тиҷоратӣ нақлиётӣ;

- инкишоф наёфтани инфрасохтори сармоягузорӣ (банкӣ, иттилоотӣ таҳлилӣ, консалтингӣ (машваратӣ) ва ғайра);

- баланд будани сатҳи бюрократизатсияи (расмиятпарастии) идораи давлатӣ;

- дар кишвар ба миқдори кофӣ вуҷуд надоштани кадрҳои идоракунанда ва коргарии дорои донишу малакаи муосир, баланд будани сатҳи муҳоҷирати берунӣ.

9. Иқтидори сармоягузорӣ ва хавфҳо

15. Дурнамои иқтидори сармоягузори Чумхурии Тоҷикистон, ба тӯфайли он, ки кишвар дорои захираҳои табиӣ хеле зиёд мебошад, метавонад бузург арзёбӣ карда шавад, аз ҷумла мавриди истифода қарор додани иқтидори бузурги энергияи об, ҷорӣ намудани технологияҳои ҳозиразамон дар соҳаҳои афзалиятнок, коркарди пурраи ашёи хоми маҳаллӣ бо арзиши баланди изофа, маҳсулоти коркардшудаи озуқа, металлҳои қиматбаҳо ва нодир, инчунин имкониятҳои рушди туризм.

16. Дар баробари ин хавфҳои (рискҳои) зиёдеро, ки ба рушди кишвар таҳдид мекунанд ва метавонанд дар шакли зайл зоҳир гарданд, нодида гирифтани мумкин нест:

- кам шудани захираҳои ашёи хом ва паствавии минбаъдаи нархҳои ҷаҳонии пахта ва ҳамзамон болоравии арзиши аслии истеҳсоли он, ки боиси косташавии ҷолибияти сармоягузори кишвар мегарданд;

- аз даст додани иқтидори мавҷудаи саноатӣ истеҳсолии кишвар бинобар сатҳи баланди фарсудашавии воситаҳои асосӣ ва ҳаҷми ками сармоягузориҳо ба сармои асосӣ;

- симои манфии сармоягузорӣ пайдо кардани кишвар дар натиҷаи ба таври зарурӣ риоя нагардидани сиёсати давлатӣ оид ба ҷалби сармоягузорӣ;

- талафоти бевоситаи бучети давлатӣ бинобар истифодаи ғайрисамараноки маблағҳои, ки барои ҷалби сармоягузорӣ равона карда шудаанд;

- мавҷудияти омилҳои нооромӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ ва вуҷуд доштани хавфи бунбасти иқтисодӣ бинобар пешгӯинашаванда будани рушди вазъи сиёсии хориҷӣ дар минтақа.

10. Тадбирҳои асосӣ оид ба ноил гардидан ба мақсадҳои Консепсия ва механизмҳои татбиқи онҳо

§ 1. Такмили заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва бартараф сохтани монеаҳои маъмурии сармоягузорӣ

17. Санади меъёрии ҳуқуқи асосӣ дар соҳаи фаъолияти сармоягузори Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузори" № 260 мебошад, ки 12 майи соли 2007 қабул гардидааст. Қонун меъёрҳои танзимкунандаи муносибатҳои марбут ба сармоягузори муттаҳид сохта, барои сармоягузориҳои хориҷӣ ва миллӣ низоми умумии ҳуқуқи муқаррар намуд ва ба сармоягузори, ки фаъолияти худро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом медиҳанд, кафолатҳои баробар пешниҳод кард.

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузори" амалан тамоми ҷанбаҳои фаъолияти сармоягузори дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба танзим медиҳад, ба қадри кофӣ кафолатҳо ва имтиёзоти имконпазирро пешбинӣ менамояд, вале, таҷрибаи кишварҳои ҳамсоя ва таҳлили муқоисавию ҳуқуқи қонунҳои сармоягузори онҳо, инчунин назариёт ва дархостҳои сармоягузори нишон доданд, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузори" ба таҷдиди назар ва ба он ворид намудани тағйиру иловаҳо ниёз дорад.

18. Дар навбати аввал, муайян намудани мафҳуми қонунгузори сармоягузори зарур мебошад, то ки ба таври дақиқ муайян карда шавад, ки маҳз кадом санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бояд ба ҷунмн навъ қонунгузори ворид карда шаванд.

19. Ҳамоҳангсозии (мутобиқсозии) умумии қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз нуқтаи назари ягонагии истилоҳот, тадбирҳои пешбинишаванда, ба тавозуни озодиҳо ва масъулияти ҳам сармоягузори ва ҳам давлат мутаносиб намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ зарур мебошад. Ҳамчунин принципҳои эълоннамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузори" бояд дар дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ низ инъикоси худро пайдо кунанд, то ки онҳо аз сатҳи декларативӣ ба сатҳи татбиқӣ амалӣ гузаронида шаванд.

20. Дар сатҳи қонунгузори бояд чунин механизмҳои бунёди сармоягузори, ба монанди созишномаи сармоягузори, шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ, лоиҳаҳо, барномаҳои сармоягузори ва ғайра инъикос ёбанд ва ба таври дақиқ ба танзим дароварда шавад.

21. Барои ҳавасмандгардонии сармоягузори таҷдиди назар намудани критерияҳои, ки мутобиқи онҳо метавонанд имтиёзоти андозӣ ва гумруқӣ пешниҳод карда шаванд, инчунин ба таври дақиқ муқаррар намудани тартиби пешниҳод намудани онҳо зарур мебошад. Рушди чунин навъ кафолати аз ҷониби давлат пешниҳодшаванда, ба монанди додани грантҳои давлатӣ зарур доништа мешавад. Барои ин ташаккул додани заминаи кофӣ меъёрии ҳуқуқӣ зарур аст.

22. Дар доираи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудани механизми пешниҳоди шикоят аз ҷониби сармоягузори нисбати риоя нагардидани кафолатҳои муқаррарнамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузори", инчунин расмиёти воқуниши мақомоти ваколатдор ба ин шикоятҳо зарур мебошад.

23. Фароҳам овардани низоми мусоиди моликият дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути қабул намудани санадҳои махсуси меъёрии ҳуқуқи алоҳидае, ки масъалаҳои милликунонӣ, реквизиция (мусодира кардан) ва ғайраро танзим менамоянд, зарур мебошад. Ғайр аз ин анҷомдиҳии тадбирҳо оид ба таъминоти воқеии ҳифзи ҳуқуқи ҳам молумулқӣ ва ҳам ғайри молумулқӣ, эътироф намудани конвенсияҳо ва дигар санадҳои байналмилалӣ ба ҳимояи сармоягузори нигаронидашуда зарур аст.

24. Фаъолияти минбаъдаи мураттаб ва муназзам оид ба паст кардани монеаҳои маъмурӣ, соддагардонии расмиёт, хусусан дар соҳаи иҷозатномадиҳӣ, инчунин такмилдиҳии соҳаи тафтишу назорат бо мақсади паст кардани фишор ба тиҷорат ва кам кардани даҳолати давлат ба фаъолияти бахши хусусӣ, ҷорӣ намудани низоми нави андозбандӣ ва имтиёзоти рақобатпазире, ки ба ҷалби сармоягузори мусоидат мекунанд, зарур мебошад.

25. Давлат бояд шарикӣ баробарҳуқуқи граҷданӣ, иштироккунандаи

муносибатҳои ҳуқуқии граждани бо сармоягузор шавад ва барои ин бояд заминаи меъёрии ҳуқуқии дахлдор ва системаи мувозина ва маҳдудиятҳои нисбати сармоягузориҳо, ки ба рушди иқтисодҳои милли таҳдид мекунад, ташаккул дода шавад.

§ 2. Дигаргунсозии заминаи институтсионали ва системаи идоракунии фаъолияти сармоягузори

26. Барои баланд бардоштани самаранокии идоракунии фаъолияти сармоягузори, беҳтарсозии муҳити сармоягузори ва афзун намудани воридоти сармоягузориҳо ба иқтисод дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис додани системаи комили ягонаи идоракунии давлатии равандҳои сармоягузори, ки сохторҳои марбути кор бо сармоягузориҳои хориҷӣ, ҳамоҳангсозии фаъолият бо ташкилотҳои (созмонҳои) байналмилалӣ, гузаронидани экспертизаи (ташхиси) лоиҳаҳои муҳимтарин ва интихоби озмунии онҳоро фаро мегирад, зарур мебошад.

27. Таъмин намудани тақмилёбии минбаъдаи функсияҳои Кумитаи давлатии сармоягузори ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчун мақоми давлатии ваколатдор дар соҳаи сармоягузори, аз ҷумла ба он додани ваколатҳои бештар оид ба мониторинги лоиҳаҳои сармоягузори, пешбурди феҳристи (реестри) лоиҳаҳои сармоягузори мувофиқи матлаб буда, барои ин тамоми мақомоти давлатие, ки ба раванди сармоягузори ҷалб шудаанд, бояд иттилооти марбути дар ихтиёрашон мавҷудбударо ба таври доимӣ ба он пешниҳод намоянд. Ҳамзамон, дастрасӣ ба феҳрист (реестр) бояд озод бошад, феҳрист бояд расман дар сомонии расмӣ Кумитаи давлатии сармоягузори ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон интишор карда шавад.

28. Барои ҳалли муаммоҳои дорои хусусияти институтсионали (вучуд доштани шумораи зиёди мақомоти давлатие, ки ба сармоягузор лозим меояд, ки бо онҳо сарукар дошта бошад, сатҳи баланди даҳолати мақомоти "иҷозатдиҳанда", тақорркунии функсияҳои маъмурии мақомоти давлатӣ) дар ҷараёни татбиқи Консепсияи мазкур бояд вариантҳои амалисозии механизми Созишномаи сармоягузори баррасӣ гарданд, ки ҳангоми он давлат тамоми мувофиқакунониҳои зарурӣ ва расмиёти маъмурий, ва/ё ҷорӣ намудани системаи "равзанаи ягона"-и мутамарказкунандаи функсияҳои/хизмарасониҳои ҳамаи мақомоти давлатии зарурии ба раванди додани тамоми ҳуҷҷатҳои иҷозатдиҳии лозимӣ ҷалбшударо ба зиммаи худ мегирад, то ки ба сармоягузори мувоҷиаткарда ҳарчи зудтар хизмат расонида шавад.

29. Васеъ намудани имкониятҳои Кумитаи давлатии сармоягузори ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавриди беҳтар намудани ҳамоҳангсозӣ ва назорати фаъолияти мақомоти давлатии ҷумҳурий оид ба масъалаҳои ҷалби сармоягузориҳо, дастгирии фаъолияти ҷорӣ сармоягузори, ҳимояи ҳуқуқи манфиатҳои онҳо ва фароҳамовари шароити мусоид барои фаъолияти сармоягузори дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бошад, мувофиқи мақсад мебошад.

§ 3. Рушди инфрасохтори фаъолияти сармоягузори

30. Ба динамикаи воридоти сармоягузориҳо мавҷудияти инфрасохтори рушдёфта, аз ҷумла энергетика, алоқа, системаи телекоммуникатсия, нақлиёт, меҳмонхона ва дигар хизматрасониҳои таъсири мусбат мерасонад. Винобар ин, ҳамзамон бо саъю талошҳои оид ба татбиқи яке аз мақсадҳои стратегии кишвар - баромадан аз бунбасти нақлиётӣ, шартҳои муҳими сиёсати муваффақонаи сармоягузори ҳалли проблемаҳои таъмини қувваи барқ, алоқа ва хизматрасонӣ хоҳад буд.

Ҷузъи таркибии муҳими механизми ҷалби сармоягузориҳои хориҷӣ ба минтақаҳои кишвар инфрасохтори рушдёфтаи сармоягузори мебошад. Барои

ташаккулёбии пурра ва такмилёбии доимии он таҳия ва татбиқ намудани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди инфрасохтори махсуси сармоягузорӣ зарур мебошад – бонкҳои тиҷоратӣ, фондҳои сармоягузорӣ, фондҳои ғайридавлатии нафақа, ҷамъиятҳои суғуртавии тиҷоратӣ, консорсиумҳои ғайридавлатии сармоягузoron, бонкҳои ипотекавӣ, инчунин ниҳодҳои ғайримолиявӣ – агентҳои маркетингӣ ва консалтингӣ, хадамоти кадрӣ ва рекрутингӣ, таҳсилоти иловагӣ ва махсус ва бизнес-таҳсилот.

31. Дар мадди таваҷҷӯҳи доимии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба сармоягузориҳо бояд тадбирҳои минбаъда оид ба рушди минтақаҳои озоди иқтисодӣ ва таъмини онҳо бо инфрасохтори дахлдор қарор гиранд. Ворид намудани таҷрибаи мусбӣ байналмилалӣ ба рушди минтақаҳои озоди иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки имкон медиҳад маҷмӯи проблемаҳои барои ҳамаи кишварҳои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил умумибударо, ки ба минтақаҳои озоди иқтисодӣ имкон намендиханд афзалиятҳои худро дар ҳаҷми пурра амалӣ намоянд, зарур мебошад. Ба ҷумлаи муаммоҳои мазкур инҳоро мансуб доништан мумкин аст:

- танзим ва идоракунии ғайрисамаранок;
- вучуд надоштани баҳисобгирии хусусиятҳои хоси минтақаҳо;
- нокифоя ҷудо гардидани маблағгузориҳои буҷетӣ барои ташаккулёбии институтсионалӣ ва таъсиси инфрасохтори зарурӣ, самаранокӣ ва пасти хароҷоти буҷетӣ;
- ноустувории қонунгузориҳои андоз барои резидентҳои минтақаҳои озоди иқтисодӣ.

32. Бояд ҳам таҷрибаи мусбӣ ва ҳам таҷрибаи манфии ҷомеаи ҷаҳониро ба инобат гирифт ва омӯخت, ки ин ба Ҷумҳурии Тоҷикистон имкон медиҳад, то модели худро бо тақия ба таҷрибаи беҳтарини ҷаҳонӣ созад.

Барои беҳтар намудани ҷолибият ва иқтидори минтақаҳои озоди иқтисодии дар Ҷумҳурии Тоҷикистон вучуддошта баррасӣ намудани механизми таҳти идораи ширкатҳои махсусгардонидашуда супоридани онҳо мувофиқи матлаб хоҳад буд, ки ин дар тамоми ҷаҳон ба таври васеъ амалӣ мегардад, ё ки барои тақвиятбахшии иқтидори идоракунии маъмурияти онҳо маблағҳои зиёде буҷетӣ ҷалб карда шаванд.

Таҷрибаи ҷаҳонӣ аз он шаҳодат медиҳад, ки омили рушди босуръати иқтисодӣ аз ҳисоби фаългардонии муомилоти байналмилалӣ мол, сарфарбарсозии сармоягузориҳо, вусъатбахшии равандҳои ҳамгирии иқтисодӣ, таъсиси минтақаҳои махсуси иқтисодӣ мебошад. Дар баробари ин, пешбинӣ намудани тадбирҳо оид ба таъсиси минтақаҳо ва майдонҳои саноатии сармоягузориҳои дорои дастрасӣ ба шабакаҳои муҳандисӣ бидуни пешниҳод кардани имтиёзот ва афзалиятҳо мувофиқи матлаб хоҳад буд.

§ 4. Таъминоти иттилоотӣ таҳлили фаъолияти сармоягузорӣ

33. Дастрас будани иттилоот, шаффоф ва возеҳ будани қонунгузорӣ омили муҳимтарини ташаккулёбии симои сармоягузориҳои кишвар мебошад. Муқаррар намудани принципи дар боло зикргардида дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузорӣ" лаҳзаи мусбӣ ба ҳисоб меравад, вале дар амалия ин принцип риоя карда намешавад. Дастрасии сармоягузoronи эҳтимолӣ (имконпазир) ба иттилоот мушкул буда, он ба қабули қарорҳои мусбат оид ба сармоягузорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат намекунад.

34. Ноил гардидан ба иҷрои бечунучарои талаботи қонунгузорӣ оид ба интишори расмӣ тамоми санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, аз он ҷумла санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки дар сатҳи вазорату идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда мешаванд, зарур мебошад.

35. Барои бартараф намудани холигии иттилоотӣ таҳлилий инҳо зарур мебошанд:

- зоҳир намудани таваҷҷӯҳи махсус ба таъминоти иттилоотии

сармоягузори хориҷӣ ҳамчун зинаи нисбатан заиф дар механизми танзими ин раванд. Воситаҳои иттилоотӣ ва марказҳои мусоидат ба сармоягузори хориҷӣ бояд сармоягузoronро бо маълумот дар бораи лоиҳаҳои мухталиф ва шартҳои татбиқи онҳо, шартҳои ҷойгиркунӣ ва фаъолият дар минтақаҳои махсуси иқтисодӣ, системаи андозбандӣ, расмиёти маъмурию ҳуқуқӣ, кафолатҳои давлат, роҳҳои ҳалли масъалаҳои бахснок ва проблемаҳо таъмин намоянд;

- андешидани тадбирҳо оид ба беҳтарсозии дастрасӣ ба иттилоот ва пешниҳод кардани иттилооти пурра дар бораи лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар минтақаҳои мухталифи кишвар, инчунин дар ҳаҷми пурра татбиқ намудани кафолатҳо ва имтиёзоте, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сармоягузoron пешниҳод менамояд. Андешидани тадбирҳо оид ба баланд бардоштани сатҳи саводнокии ҳуқуқии соҳибкорон ва хизматчиёни давлатӣ дар минтақаҳо тавассути беҳтар намудани сатҳи огоҳӣ оид ба чараёни ислоҳоти иқтисодӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки дар соҳаи сармоягузорӣ қабул гардидаанд;

- ҳавасмандгардонӣ ва ташвиқ намудани таъсиси сохторҳои махсусгардонидашудаи ғайридавлатие, ки ба хизматрасонии таҳқиқотӣ, консалтингӣ, аудиторӣ ва дигар хизматрасониҳо барои бахши соҳибкорӣ нигаронида шудаанд;

- баррасӣ намудани имконияти интишори мунтазами маводҳои иттилоотӣ таҳлилий оид ба вазъи бахшҳои иқтисод, тафсириҳои соҳавӣ, маҷмӯаҳои омӯрӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иқтисод, тафсириҳои нархҳо ва монанди инҳо. Пешбинӣ намудани фаслҳои махсус хангоми таҳияи барномаҳои сармоягузорӣ, ки дар онҳо чорабиниҳо оид ба иттилоотони ҳамаи сармоягузори эҳтимолӣ (имконпазир) дарҷ мегарданд тавассути ҳама гуна усулҳои дастрас (истифодаи захираҳои имкониятҳои сафоратҳо ва намоёндагҳои тиҷоратӣ, ташкили форумҳо, аз ҷумла форумҳои интернетӣ ва намоишгоҳҳои лоиҳаҳои сармоягузорӣ ва ғайра);

- тақвият додани иқтидорҳои фаъолиятдоштаи мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳамаҷуз ба сармоягузoron рӯбарӯ мешаванд, то ки онҳо иттилооти комилан навро оид ба вазъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод кунанд, имконият дошта бошанд дар сатҳи баланди касбӣ бо сармоягузoron муошират кунанд. Навкунии иттилооте, ки мақомоти давлатӣ дар сомонаҳо ва дар манбаъҳои дигар интишор менамоянд, бояд ўҳдадорӣ мақомоти давлатӣ бошад ва барои иҷрои накардани чунин ўҳдадорӣ бояд ҷавобгарии маъмурии роҳбари аввали мақомоти давлатии дахлдор пешбинӣ карда шавад.

§ 5. Ҳавасмандгардонии фаъолияти сармоягузорӣ

36. Ташаккули сиёсати муқтадирӣ сармоягузорӣ, ки ба воридоти сармоягузориҳо мусоидат мекунад ва шароити мусоид фароҳам меоварад, бояд тавассути тадбирҳои системавии сиёсати макроиқтисодӣ, инчунин тадбирҳои интихобӣ дар заминаи татбиқи муносибати инфиродӣ, чораҳои дастгирии хизматрасонии бахшҳои мушаххаси иқтисод, минтақаҳои муайян, гурӯҳҳои корхонаҳо ва лоиҳаҳо тавассути пешниҳоди имтиёзҳои гуногуни фискалӣ ва сабукиҳои маъмурий анҷом дода шавад.

Тадбирҳои системавии сиёсати иқтисодӣ бояд ба ташаккулдиҳии макрмуҳити ҷолиби сармоягузорӣ ва заминаи конунгузорӣ, ба тадбирҳо оид ба таъмини шароити рақобатпазирӣ ҷалби сармоягузориҳои хориҷӣ, инчунин ба тадбирҳо оид ба баланд бардоштани маҳсулнокии ва рақобатпазирии истеҳсолкунандагони ватанӣ равона карда шаванд.

Тадбирҳои интихобӣ бояд дар асоси муносибати инфиродӣ (мушаххас) дар қор бо сармоягузориҳои хориҷӣ, маҷмӯи тадбирҳои якҷояи дастгирии молиявӣ ва хизматрасонии бахшҳои ба содирот нигаронидашуда, корхонаҳо ва лоиҳаҳо анҷом дода шаванд, инчунин бояд ба ташаккулдиҳии симои мусбии сармоягузориҳои кишвар дар бозорҳои байналмилалӣ сармоя равона

карда шаванд.

37. Дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон навъҳои нисбатан муҳими ҳавасмандгардониҳои махсус барои сармоягузори хориҷӣ инҳо бояд бошанд:

- ҳавасмандии андозӣ (фискалӣ): рухсатҳои андозӣ, имтиёзот дар мавриди андоз аз Ҷоида, имтиёзот нисбати маблағҳое, ки барои сармоягузорӣ ва сармоягузори тақрирӣ истифода карда мешаванд, низоми босуръати (сарехӣ) азҳисоббарориҳои истеҳлоқӣ (амортизатсионӣ), имтиёзот дар мавриди андози даромад барои кормандони хориҷии корхонаҳо бо иштироки хориҷиён, имтиёзот ҳангоми анҷомдиҳии амалиёти савдои хориҷӣ, имтиёзот дар мавриди воридоти технологияҳои нав ва ғайра;

- ҳавасмандии молиявӣ: пардохтани субсидияҳои ҳукумати барои пӯшонидани як қисми хароҷоти оғози ҷаъолият, пешниҳод намудани қарзҳои имтиёзноқ ё қафолатҳо барои қарзҳо, таъмин намудани шароити имтиёзноқи суғуртакунии давлатӣ, иштироки давлат дар сармояи саҳомӣ, ҳавасмандгардониҳои андӯхт, таъсиси фондҳои сармоягузорӣ;

- таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноқи сармоягузори, ки ба рушди минтақаҳои рушднаёфта ва соҳаҳои афзалиятноқи иқтисоди кишвар равона карда шудаанд. Таъминоти иқтисодии татбиқи барномаҳои мақсадноқи сармоягузорӣ асосан бояд тавассути беҳтарсозии механизми молиявии ҷалби сармоягузориҳо ба таҳияи низоми баҳодихӣ ва идоракунии таваккалҳо анҷом дода шавад. Таъминоти ҳуқуқи татбиқи ин барномаҳо андешидани тадбирҳои маҷмӯӣ оид ба идома додани ислоҳоти қонунгузорӣ, баланд бардоштани сатҳи дастрасӣ ва шаффофияти иттилоотро тақозо менамояд;

- бекор кардани раводидҳо (визаҳо) ё тартиби соддагардидаи додани раводидҳо ба сармоягузори (роҳбарон ва намояндагони зинаи роҳбарикунанда, инчунин мутахассисони баландихтисоси ширкатҳои дорои технологияҳои рушднаёфта) барои анҷом додани музокирот, шиносӣ бо истеҳсолот, бастанӣ шартномаҳо (муоҳидаҳо). Асос барои вуруд ба қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон бидуни раводид (виза) дар ин ҳолат бояд даъватномаи мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба сармоягузориҳо, иҷозат барои баровардани Ҷоида, додани шаҳравандӣ ба сармоягузори, ки зиёда аз ҳадди ақали маблағи муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон сармоягузорӣ намудаанд.

§ 6. Беҳтар намудани симои сармоягузорӣ ва нишондиҳандаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рейтингҳои (дараҷабандии) байналмилалӣ

38. Мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи Конференсияи Созмони Милали Муттаҳид оид ба тиҷорат ва рушд (UNCTAD) дар гурӯҳи кишварҳои дорои иқтидорҳои зиёд ва сатҳи пасти сармоягузориҳо далели вучуд доштани зарурати анҷом додани корҳо оид ба беҳтарсозии симои сармоягузори кишвар мебошад.

Намудҳои асосии ташкили идоракуниро бо ҳалли мушкилоти имичӣ дар доираи ҷаъолияти мақомоти давлатӣ ва пешбинӣ намудани маҷмӯи чорабиниҳо оид ба беҳтарсозии симои сармоягузори кишвар дар шакли фасли Барномаи ҷалби сармоягузориҳо, баррасӣ намудан зарур аст:

39. Механизми амалии баланд бардоштани имичи сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд иқдомҳои зеринро дар бар гирад:

- муайян намудани мақоми давлатии масъуле, ки таҳти роҳбарӣ ва назорати бевоситаи он барномаи мақсадноқи баланд бардоштани симои сармоягузори кишвар татбиқ карда хоҳад шуд;

- таъсиси гурӯҳи кории доимӣ аз ҷумлаи коршиносони мустақил;

- таъсиси гурӯҳи тадқиқотии (коршиносии) муваққатӣ иборат аз коршиносон;

- муайян намудани рӯйхати рейтингҳои байналмилалӣ, ки барои арзёбии муҳити сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳим мебошанд;

- тасдиқ намудани рӯйхати рейтингҳои байналмилалӣ, омӯхтани методология, муайян намудани имконият ва роҳҳои беҳтарсозии нишондиҳандаҳои (индикаторҳои) мушаххас дар ин рейтингҳо;

- таҳия намудани нақшаи чорабиниҳо оид ба беҳтарсозии нишондиҳандаҳо, муайян намудани масъулон, назорати ҷараёни корҳо;

- дар ҷараён ва баъди баанҷомрасии корҳо маъракаҳои густурдаи иттилоотӣ бо мақсади таблиғи дастовардҳо, натиҷаҳои мушаххас, беҳтарсозии муҳити самоягузории кишвар гузаронида мешаванд;

40. Боло бурдани симои сармоягузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи иттилоотии ҷаҳонӣ бо истифодаи воситаҳои зерин имконпазир мебошад:

- дар шабакаҳои телевизионӣ ва радиои ҷаҳонӣ ҷойгир кардани наворҳои видеоӣ ва аудиоӣ оид ба имкониятҳои сармоягузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ҷойгир кардани билбордҳо дар фурудгоҳҳо ва дигар ҷойҳои ҷамъиятӣ;

- сомонии интернетии иттилоотии бисёрзабонаи ба таври доимӣ навшаванда барои сармоягузoron;

- таҳия ва интишор намудани маводҳои ҷопии иттилоотию таҳлилии ва муаррифотӣ;

- кори мураттаб бо воситаҳои ахбори оммаи хориҷӣ оид ба боло бурдани симои мусбати сармоягузории кишвар, аз ҷумла ахбороти мунтазами иттилоотӣ дар воситаҳои ахбори оммаи хориҷӣ, мақолаҳо ва нашрияҳои мавзӯӣ, интишори наворҳои видеоии муаррифотӣ;

- гузаронидан ва ғаёлона ба маъразаҳои ҷомеаи тиҷоратии байналмилалӣ пешниҳод намудани чорабиниҳои оммавии иқтисодӣ ва сармоягузорӣ - бизнес-форумҳо, роҳнамоҳо, семинарҳо, конференсияҳо, намоишгоҳҳо;

- иштироки ғаёлона дар чорабиниҳои оммавии байналмилалии сармоягузорӣ ва иқтисодӣ;

- инъикоси васеи ғаёолияти ширкати махсусгардонидашудаи миллӣ оид ба ҷалби сармоягузориҳо "Тоҷинвест" ҳам дар хориҷа ва ҳам дар дохили кишвар;

- таъсис додани системаи дастгирии муҳоҷирони меҳнатӣ ва ташаккулдиҳии симои мусбии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун таҳвилгари кадрҳои баландиқтисос ба ҷомеаи иқтисодии ҷаҳонӣ.

41. Кор бо воситаҳои ахбори омма бояд дар ҳама самтҳои муҳим - сиёсат, иқтисод, туризм (сайёҳӣ), фарҳанг ва ғайра бо таъмин намудани таъсиррасонии иттилоотӣ ба ҳама гурӯҳҳои мавриди назар ташкил карда шавад. Барои ҳамоҳангсозии кори мазкур бояд як мақомоти масъул ё комиссияи байниидоравӣ муайян карда шавад ва ба ҳайати он намояндагони бахши тиҷорати хусусӣ, ки симои худро дар хориҷа ғаёлона муаррифӣ менамоянд, шомил карда шаванд.

§ 7. Рушди муносибатҳои тиҷоратӣ иқтисодӣ бо кишварҳои хориҷӣ

42. Ҷанбаи муҳими сиёсати сармоягузории давлат мутобикати он бо сиёсати иқтисодии хориҷӣ мебошад, ки барои ҳамаҷониба мусоидат намудан ба рушди муносибатҳои тиҷоратӣ иқтисодии минтақавӣ ва байналмилалӣ, ҳамгироии иқтисодии миллӣ бо иқтисоди ҷаҳонӣ, иштирок дар татбиқи лоиҳаҳои муҳими минтақавӣ ва байналмилалии иқтисодӣ, нақлиётию коммуникатсионӣ ва энергетикӣ, ҳифзи манфиатҳои иқтисодӣ ва ба бозорҳои нав баромадани субъектҳои тиҷорати миллӣ нигаронида шудааст.

43. Бо мақсади ҳалли вазифаҳои зикргардида ва суръатбахшии ислоҳоти иқтисодӣ идома додани ҳамкориҳои мутақобилан судманд бо созмонҳои байналмилалии мўтабарии молиявӣ, аз ҷумла Бонки Умумиҷаҳонӣ, Ҳазинаи байналмилалии асёр, Бонки Осиеии рушд, Бонки Аврупоии таҷдид ва рушд ва Бонки исломии рушд мувофиқи матлаб мебошад.

44. Рушди минбаъдаи муносибатҳои тиҷоратӣ иқтисодӣ ва сармоягузорӣ бо кишварҳои аъзои Созмони ҳамкории Шанхай ва Иттиҳоди гумрукӣ низ бояд ба яке аз самтҳои асосии сиёсати иқтисодии хориҷии кишвар таъдил ёсад.

45. Омили муҳимтарини таъмини рушди иқтисоди кишвар ва ҳамгироии он ба иқтисоди ҷаҳонӣ ҳамроҳ шудани Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Созмони Умумиҷаҳонии Савдо мебошад. Узвият дар Созмони Умумиҷаҳонии Савдо ба ҳарчӣ бештар дар оянда пешгӯишаванда будани иқтисоди кишвар мусоидат хоҳад кард ва ба кишвар имкон медиҳад, ки стандартҳои ягона бо ҳама аъзои ин созмон дошта бошад, маҳсулоти рақобатпазир истеҳсол намояд ва ба бозори дохилӣ барои молҳои хушсифати истеҳсолкунандагони ҷаҳонӣ дастрасӣ муҳайё намояд.

46. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун давлати соҳибистиқлол бо кишварҳои Америка, Осӣё ва Аврупо муносибатҳои иқтисодӣ дорад, инчунин ҷонибдори ҳамкориҳои ҳарчӣ амиқтар бо тамоми созмону ташкилотҳои иқтисодии минтақавӣ мебошад. Яке аз муҳимтарини онҳо Созмони Конференсияи Исломӣ мебошад, ки дар доираи он Ҷумҳурии Тоҷикистон имконияти густариш додани ҳамкориҳои ҳарчӣ амиқтарро бо кишварҳои ҷаҳони ислом дорад.

§ 8. Рушди бозори меҳнат ва ташаккулёбии иқтисодии кадрҳо

47. 67,5 фоизи аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистонро аҳолии аз 29-сола ҷавонтар ташкил медиҳанд, бинобар ин ҷавонони Тоҷикистон дар муайянкунии ояндаи иқтисодӣ ва суботи кишвар нерӯи асосӣ хоҳанд буд.

Зарурати рушди иқтисод аз Ҳукумати кишвар таҳия ва татбиқи стратегия ва барномаҳои нави рушди бозори меҳнат ва таъмини шуғлро тақозо менамояд, ки дар қабул намудани Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 ва Стратегияи миллии муҳоҷирати меҳнати шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хориҷа барои давраи солҳои 2010-2015 инъикос мегардад.

Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон сатҳи баланди муҳоҷирати дохилӣ хос мебошад. Муҳоҷирати дохилӣ, ҳамчун самти шуғл, то андозае масъалаҳои ҳиҷрати қувваи кориро аз маҳалҳои аҳолинишини деҳоти "бо қувваи корӣ таъминбуда", ки дар он ҷойҳо захираҳои меҳнати худӣ бо ҷойҳои корӣ таъмин намебошанд, ба шаҳрҳо ва ноҳияҳо ҳал менамояд.

Муҳоҷирати меҳнати хориҷии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба давлатҳои ҳамсоя "барои пулкоркунӣ" дар давраи гузариш вусъати бештар пайдо кард ва андозаи хеле зиёдро ташкил медиҳад. Тамоюл ба камшавӣ дар шароити кунунӣ ба мушоҳида намерасад. Тибқи маълумоти таҳлили қувваи корӣ дар соли 2009, ҳиссаи муҳоҷирати меҳнати 21,9 фоизи аҳолии машғули корро ташкил медиҳад.

Ҳисобҳо нишон медиҳанд, ки ҳадди ақал, барои нигоҳдории сатҳи шуғли аҳоли ва ба соҳаи шуғл ҷалб намудани қисми ҳар сол афзоишбандаи аҳолии қобили меҳнат, муҳайё намудани чунин шароити иқтисодие зарур мебошад, ки афзоиши ҳарсолаи одамони ба кор машғулбуда на камтар аз 7% аз ҳисоби ҳамасола таъсис додани 150 ҳазор ҷойҳои кории самаранок таъмин карда шавад. Дар ҳоли ҳозир суръати афзоиши миёнаи солонаи одамони ба кор машғулбуда ҳамагӣ 1,0 фоизро ташкил медиҳад. Ба таври воқеӣ иқтисоди кишвар ҳоло наметавонад афзоиши зарурии шумораи ҷойҳои кориро таъмин намояд. Бинобар ин, дар марҳилаи кунунӣ шуғл дар хориҷи кишвар ҳамчун ҷузъи муҳими сиёсати шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон боқӣ мемонад.

Ҳаҷми умумии интиқоли пулии муҳоҷирони меҳнатӣ дар соли 2011 - 40 фоизи ММД-ро ташкил дод. Омили мазкур ҳоло барои нигоҳдории суботи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон асосӣ маҳсуб гардида, талаботи дохилӣ ва истеъмолоти шахсиро дастгирӣ менамояд.

Дар шароити муосир мавҷудияти қувваи кории болаёқат ин нишонаи муҳими ҷолибияти сармоягузори давлат мебошад.

Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 ва Стратегияи миллии муҳоҷирати меҳнати шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хориҷа барои солҳои 2010–2015 ҷабҳаҳои асосии рушди бозори меҳнат ва таъмини шуғли меҳнатро муайян месозанд.

48. Ҳамзамон, аз нуқтаи назари иҷрои сиёсати сармоягузори афзун намудани иқтидор ва баланд бардоштани сатҳи ҷолибияти сармоягузори, самтҳои асосии сиёсати давлатӣ дар ин ҷабҳа бояд чунин шаванд:

- рушди ҳамаҷонибаи иқтидори кадрҳо;
- баланд бардоштани сатҳи таҳассуси кадрҳо;
- таъсис додани системаи омӯзиши эҳтиётот (талабот) дар бозори меҳнати дохили кишвар, бо дарназардошти фаъолияти иқтисодии сармоягузори.

11. Механизми мониторинг ва арзёбии самаранокии татбиқи Концепсия

49. Механизми мониторинг ва арзёбии самаранокии Концепсия бо механизмҳои татбиқи сиёсати сармоягузори алоқамандии зич дорад. Барои мониторинг ва арзёби намудани самаранокии татбиқи ҷорабиниҳои банақшагирифташуда механизмҳои зерин истифода карда мешаванд:

- мониторинги ҳарсолаи муҳити сармоягузори дар асоси пурсиши назарияти сармоягузори хориҷӣ ва ватанӣ аз соҳаҳои мухталифи саноат ("барометри" муҳити сармоягузори), Таҷрибаи кишварҳои мухталифи ҷаҳон аз таъсири мусбати чунин механизм гувоҳӣ медиҳад, ба шарте, ки он дар асоси илми иҷтимоӣ татбиқ карда мешавад, барномаҳо ва воситаҳои таҳқиқот таҳия карда шудаанд, интихоби посухдиҳандагон бо шартӣ роҳ надодан ба натиҷаҳои ҷонибдорона ба таври дақиқ ба нақша гирифта шудааст, таҳлили амиқи натиҷаҳои бадастомадаи пурсиш, ки дар асоси онҳо тадбирҳо оид ба тасҳеҳи амалҳо ва беҳтарсозии минбаъдаи муҳити сармоягузори таҳия карда мешаванд. Ташкилкунандаи пурсиш дар ин маврид метавонад мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба сармоягузори бошад, вале иҷрокунанда бояд ширкати махсусгардонидашудаи мустақил (мумкин аст хориҷӣ) бошад, ин имкон медиҳад сатҳи воқеияти натиҷаҳо баланд бардошта шавад, зеро имкон медиҳад ба вобастагӣ ва фишори маъмури роҳ дода нашавад ва аз ҳама муҳимтар - дар маҷмӯъ ба ташаккули минбаъдаи симои мусбати кишвар ва аз ҷумла мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба сармоягузориҳо мусоидат хоҳад кард;

- мониторинги шароит барои сармоягузориҳо дар кишварҳои рақиб, дар мавриди зарурат, барои андешидани тадбирҳои фаврии воқуниш. Таҳлили доимии муқоисавии ин шароит барои таъмини рақобатнокӣ ва "ҷубронҳои" тарафҳои заиф бо афзалиятҳо (имтиёзот) дар дигар ҷанбаҳо зарур мебошад;

- таҳлили нишондиҳандаҳо - индикаторҳои миқдории муҳити сармоягузори кишвар - ҳаҷми сармоягузориҳои мустақими хориҷии ҷалбшаванда, миқдори сармоягузориҳои ҷалбшаванда, ҳаҷми молҳо ва хизматрасониҳо, ки дар минтақаҳои озоди иқтисодӣ истеҳсол ва пешниҳод карда шудаанд, миқдори лоиҳаҳои сармоягузори татбиқшаванда ва ғайра;

- таҳлили вазъи кишвар дар рейтингҳои байналмилалӣ. Пешаки рейтингҳои зерин тавсия карда мешаванд: GCI WEF, DB WB, Index of Economic Freedom, Corruption Perceptions Index, Inward FDI Attraction Index UNCTSD, tre A.T. Kearney Foreign Direct Investment Confidence Index, Brand Finans National Brands. Дар ҳоли ҳозир Ҷумҳурии Тоҷикистон дар 2 рейтингҳои охир пешниҳод нашудааст ва саъю кӯшишҳои муайяне зарур мебошанд, то ки вазъи кишвар дар онҳо инъикос карда шавад. Инро дар мисоли баъзе кишварҳо (масалан, Қазоқистон) қардан мумкин аст, тавассути эълон намудани ишғоли мавқеъҳои муайян дар рейтингҳои масъалаҳои рушд;

- пешбурди Феҳристи (реестри) ягонаи давлатии сармоягузориҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мақсади доштани фаҳмиши дақиқ оид

ба миқдори сармоягузори хориҷии воқеан амалкунанда, оид ба ҳаҷмҳои сармоягузориҳои хориҷӣ, оид ба соҳаҳои, ки ба онҳо сармоягузориҳои сахм мегузоранд, инчунин дар ихтиёр доштани иттилоот оид ба тамоли рушди чунин нишондиҳандаҳо.

50. Дар баробари таҳияи Барномаи ҷалби сармоягузориҳо ва ислоҳоти сиёсати сармоягузорӣ, таҳияи Барнома ва Қоидаҳои мониторинги самаранокии татбиқи барномаҳои сармоягузорӣ, ки тамоми тадбирҳои дар боло номбаршударо дар шакли чорабиниҳои мушаххас дар бар мегиранд, зарур мебошад.

12. Индикаторҳо ва нишондиҳандаҳои самаранокии татбиқи сиёсати давлатӣ оид ба ҷалб ва Ҳимояи сармоягузорӣ

51. Индикаторҳо ва нишондиҳандаҳои арзёбии (баҳодихии) самаранокии барои ҳар яке аз самтҳои сиёсати давлатӣ оид ба ҷалб ва ҳифзи сармоягузориҳо, ки дар Концепсияи мазкур зикр гардидаанд, алоҳида муайян карда мешаванд.

а) ҷалб ва Ҳимояи сармоягузориҳо (дигаргунсозии сохторӣ дар иқтисод, кафолатҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сармоягузориҳои имтиёзоти андозӣ, гумрукӣ ва ғайра, низоми соддагардидаи равонид барои сармоягузориҳои, стратегияи идоракунии қарзи хориҷӣ).

Индикаторҳо:

- ҳиссаи бахши хусусигардонидашуда дар иқтисод;
- ҳиссаи ММД, ки дар бахши хусусигардонидашуда истехсол гардидааст;
- ҳиссаи захираҳои меҳнатие, ки дар бахши хусусигардонидашуда машғуланд;
- сармоягузориҳои ватанӣ ва хориҷӣ дар бахшҳои асосии иқтисод;
- ҷалби сармоягузориҳои мақсаднок (масалан, ширкатҳои, ки ба рӯйхати Global-2000 ворид карда шудаанд).
- ҳаҷми сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ нисбат ба ММД;
- ҳиссаи қарзи беруна (хориҷӣ) нисбати ММД;
- бастании созишномаҳо бо давлатҳои хориҷӣ оид ба ҳавасмандгардонӣ ва ҳифзи мутақобилаи сармоягузориҳо;
- таҳия ва қабул намудани низоми соддагардидаи равонидӣ барои сармоягузориҳои ("равониди сармоягузориҳои").

б) тақмили ҳимояи заминаи меъёри ҳуқуқӣ (Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сармоягузориҳои", Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи низоми иҷозатдиҳӣ" ва ғ.).

Индикаторҳо:

- таҳия ва қабул намудани қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба як қатор санадҳои қонунгузорӣ оид ба масъалаҳои ҳавасмандгардонии сармоягузориҳои ва тақмили низоми иҷозатдиҳӣ;
- таҳия ва қабул намудани қонунҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба танзими ниҳодҳои асосии сармоягузориҳои;
- миқдори вақт ва иқдомҳои (зинаҳои, расмиёте), ки барои гузаштан аз равандҳои асосии маъмурий талаб карда мешаванд.

в) дигаргунсозии асосҳои институтсионалии идоракунии сармоягузориҳои (ислоҳоти фаъолияти Кумитаи давлатии сармоягузориҳои ва идора амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, таъсис додани низоми (системаи) "Равзанаи ягона".

Индикаторҳо:

- дараҷаи қаноатмандии сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ аз ҳамкориҳои мутақобил бо мақомоти давлатӣ оид ба масъалаҳои сармоягузориҳои;
- миқдори муроҷиатҳои ба "Равзанаи ягона", аз онҳо - такроран, барои ҳалли ҳамон як масъала;
- миқдори бозгардонидани ҳуҷҷатҳои ба муроҷиаткунандагон бинобар

сабабҳои рад кардан;

г) рушди инфрасохтори фаъолияти сармоягузори (дар навбати аввал – минтақаҳои озоди иқтисодӣ ва чунин унсурҳои зарурӣ, ба монанди дастгирии молиявӣ ва ғайримолиявӣ, таъминоти иттилоотӣ таҳлилӣ).

Индикаторҳо:

- миқдори минтақаҳои озоди иқтисодӣ;
- миқдори ширкаткунандагони минтақаҳои озоди иқтисодӣ;
- ҳаҷми маҳсулот ва хизматрасониҳои, ки ширкаткунандагони минтақаҳои озоди иқтисодӣ истеҳсол ва пешниҳод намудаанд;
- миқдори ширкатҳои BSP (таҳвилгарони бизнес-хизматрасониҳо – иттилоотӣ, машаратӣ, таҳлилӣ ва ғайра);
- ҳаҷми хизматрасониҳои, ки ширкатҳои таҳвилгари бизнесхизматрасониҳо пешниҳод намудаанд;
- таъсис додан ва нав кардани веб-портали сармоягузори дорони манбаи иттилоот оид ба лоиҳаҳои сармоягузори дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тамоми иттилооти барои сармоягузорон зарурбуда.

д) беҳтарсозии симои сармоягузори кишвар ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рейтингҳои байналмилалӣ.

Индикаторҳо:

- шумораи маводҳои рекламавӣ-иттилоотӣ дар бораи имкониятҳои сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- шумораи чорабиниҳои, ки имкониятҳои сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистонро таблиғ мекунанд;
- ноил гардидан ба нишондиҳандаҳои муайяни Шохиси (индекси) ҷаҳонии (глобалии) рақобатпазирии Форуми умумиҷаҳонии иқтисодӣ аз рӯи индикаторҳои "Таъсири қоидаҳои танзими сармоягузориҳои мустақим ба соҳибкорӣ" ва "Сармоягузориҳои мустақим ва технологияҳои хориҷӣ";
- беҳтаргардии мавқеъ дар рейтингҳои "Doing Business" аз рӯи индикатори "Ҳифзи сармоягузорон";
- беҳтаргардии мавқеъ дар рейтингҳои Index of Economic Freedom, Corruption Perceptions Index, Inward FDI Attraction Index UNCTSD;
- ба роҳ мондани ҳамкориҳои мутақобил бо ташкилкунандагон ва ворид кардани Ҷумҳурии Тоҷикистон ба баҳодиҳии Tre A.T. Kearney Foreign Direct Investment Confidence Index ва Brand Finans National Brands.

13. Муқаррароти хотимавӣ

Концепсияи сиёсати давлатии ҷалб ва Ҳимояи сармоягузори дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври кулلى бо Стратегияи миллии рушд Ҳамоҳанг сохта шуда, барои иҷрои вазифаҳои дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 20 апрели соли 2012 гузошташуда равона карда шудааст. Иҷрои бандҳои асосии Концепсияи мазкур барои ташаккули сиёсати ягонаи давлатӣ оид ба ҷалбу Ҳимояи сармоягузори, бо мақсади ноил шудан ба афзоиши сармоягузори дар иқтисодиёти мамлакат, зиёд намудани даромади буҷети давлатӣ дар асоси беҳтар намудани сифати шароити пешбурди фаъолияти сармоягузори дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат менамояд.